

Örkény István

Emlék a háborúról

mely a legtöményebb élet, mert a legjelenvalóbb halál, melynek minden perce magában hordja azt a lehetőséget, hogy ő lesz az utolsó, ezért lesz egyszerre olcsó és drága az idő,

melynek csak reggele van, és csak a mai reggel a reggele, mert hogy dele, délutánja, estéje, másnapja lesz-e, vagy pláne holnaputánja, azt sose firtasd, mert csak azt a percet vagy azt az ötpercet vagy azt a negyedórát akarod túlélni,

melyben, ha szomjadra vizet ihatsz, ha megéhezve jóllakhatsz, ha hidegvette tenyérrel parázs fölé nyúlhatsz, ha elfáradva egy kukoricásban hanyatt fekhatsz, azt hiszed, nincs a föld kerekén tenálad boldogabb,

mely a végletek egyidejűsége, egyszerre a veszélytől rettegés és a veszély semmibe vevése, egyszerre a számító, hidegfejű önzés és az utolsó cigarettád körbeadogatása, egyszerre társad eltaposása, hogy nyomorult irhádát mentsd,

melynek nincs se valószínűsége, se valószerűtlensége, mert minden egyformán lehetséges, egy szelíd domb hajlatán heverészni a kukoricásban, s hazagondolni a békés, bárányfelhős ég alatt, és egy szempillantás múlva hővé és fénnyé válni, meg ami még abból a hazaküldött gondolatból megmaradt,

melynek egyeltlen mentsége, értelme, jogosultsága az lehet csak, hogy annyi tömérdek háború után az Összes háborúk utolsója legyen,

mert nincs, aki túlélje,

mert a pusztító jobban belepusztul az általa okozott pusztulásnál,

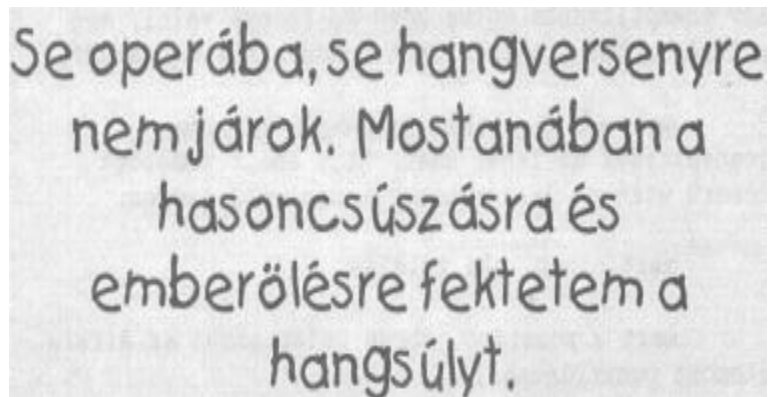
mert a sebesült elvérzik a kukoricásban, jeltelenül és névtelenül, mert nincs aki kukoricát törni, őt elföldelni, fölötte imát mondani jönne,

és mert nemcsak a rokkantja rokkan meg holtáig, hanem az épségben túlélő is holtáig viseli a túlélők testet-lelket roncsoló büntudatát,

12 amitől te is, akinek hét horzsoló
aknaszilánkon kívül egy hajad szála se görbült, még
tiz, húsz, harminc esztendő múlva is arra
riadsz föl álmodból, hogy jaj, Feri, hol vagyot
ordítottál,

és nézel a sötétbe, s kérded, hogy mit
keresek én itt, miért viselem arcomat-nevemem, mikor
a tiédre nem emlékszik senki,

miért is nem döglöttem meg veled, hogy em-
lékedet ne kelljen viselnem, s lennék a nemlétkben
névtelen, büntelen, akinek a húsa már lefoszlott,
szaga is eloszlott, csontjai szétgurultak a
kukoricásban.

Se operába, se hangversenyre
nem járok. Mostanában a
hasoncsúzásra és
emberölésre fektetem a
hangsúlyt.

(*** Világosszürke tábori lap Szilágyi János
Györgynek Örkény Istvántól, 1942.)